

Yhteenveto kehitystehtävistä ja nelikentistä:
motiivi, mahdollisuus, kaaos, harmonia

Essi Salminen
Hallinnon harjoittelija
Orientaation lähteillä projekti
Varhaiskasvatuksen maisteriohjelma
Ohjaaja: Jyrki Reunamo
Helsingin yliopisto
28.12.2011

SISÄLLYS

1 YLEINEN KATSAUS NELIKENTTÄÄN	1
2 NELJÄ NÄKÖKULMAA	3
3 ORIENTAATIO KEHITYSTEHTÄVIIN (1-25).....	6
4 SUORA KASVATUSTOIMINTA SISÄLLÄ, SUOMALAISTEN PERHEPÄIVÄHOITAJIEN TOIMINTA (26-37)	7
5 VAPAA LEIKKI SISÄLLÄ (38-47)	8
6 TUETTU LEIKKI (48-54).....	9
7 TUETTU LEIKKI: TAIWANILAINEN TAPAUSTUTKIMUS PÄIVÄKODISTA (55-60).....	10
8 VAPAA LEIKKI ULKONA (61-70).....	11
9 TUETTU LEIKKI ULKONA (71-78).....	12
10 LASTEN FYYSISEN AKTIIVISUUDEN TASO (79-81).....	13
11 PERUSHOITO (82-90).....	14
12 SYÖMINEN (91-96).....	15
13 ISOT JA PIENET PÄIVÄKODIT (97-101).....	16
14 ORIENTAATIO – KESKITTYYMISTÄ ETSIMÄSSÄ (102-108)	17
15 LAPSET YHDESSÄ (109-112).....	18
16 LASTEN LEIKKI TAI TUTKIMINEN LELUJEN, VÄLINEIDEN, MATERIAALIEN KANSSA (113-116).....	19
17 ROOLILEIKKI TAI MIELIKUVITUSLEIKKI (117-132).....	20
18 LUKEMINEN, VIDEOON KATSOMINEN, ESITYSTEN KATSOMINEN YMS. (133-138).....	21
19 SÄÄNTÖLEIKKI (139-148)	22
20 TEHTÄVÄ TAI ISTUMATYÖ (149-155).....	23
21 EI SALLITTU TOIMINTA (156-166).....	24
22 ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVAT LAPSET (167-176)	25

23 MUISTILISTA PERHEPÄIVÄHOITAJILLE (177-182)	26
24 TIETOTEKNIIKAN KÄYTTÄMINEN SUOMALAISESSA PÄIVÄHOIDOSSA (183-201).....	27
25 LASTEN NÄKEMYSTEN VAIKUTUKSET VERTAISUHTEISIIN (202-208)..	28
26 VETÄYTYVÄT LAPSET (209-217).....	29

1 YLEINEN KATSAUS NELIKENTTÄÄN

MOTIIVI	MAHDOLLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> - VASU ohjaa toimintaa, perusta - kasvat- ja lapsinäkemys jatkuva pohdinta - lapsen arvostus, kunnioitus, kasvun, kehityksen, oppimisen tukeminen, yksilölliset erot - kokonaisvaltaisen kehityksen huomiointi - lapsen ikä, kehitys, temperamentti, persoonallisuuden tukeminen - hiljaisten ja vetäytyvien lasten huomiointi - lapsen näkökulman huomioiminen, toiminnan arvioiminen lasten silmin (lapsilähtöisyys) - tuetaan lasten keskittymistä, energian purkaminen - pyritään välttämään kaaos esim. ennakoiti, suunnittelu, tilannetaju, pienryhmät, eriyttäminen.. - aikuisten aito läsnäolo, saatavilla olo - leikkitaitojen tukeminen, mielikuvituksen rikastuttaminen - suunniteltu päivähoiton arki hyödyttää kaikkia - oppiminen monella aisteilla, tekemällä oppiminen - leikin tärkeyden ymmärtäminen - toiminnan monipuolisuus → välineet, materiaalit, oppimisympäristöt - positiivisen minäkuva ja itsetunto - lasten hyvinvointi, terveelliset elämäntavat - ongelmakohtiin puuttuminen ja ratkaisujen löytäminen - rauhallinen ja turvallinen päivähoiton arki tavoitteena, kiireetön ilmapiiri - kasvattajat toimivat esimerkkinä lapsille turvallisesta, kuuntelevasta, tasapainoisesta, lämpimästä aikuisesta, aikuisen roolimallit - tunteiden turvallinen tunnistaminen, ilmaiseminen lapsihavainnointi ja pedagoginen havainnointi - varhainen puuttuminen, ennaltaehkäisy - lasten sosiaalinen vuorovaikutus, yhteenkuuluvuus 	<ul style="list-style-type: none"> - toimintamallien mukauttaminen ryhmän koon ja tarpeiden mukaan - tilanteiden ennakoiti - pitkäkestoisen leikin tukeminen, rikastuttaminen tiedonkulun lisääminen yksikössä - työvuorojen uudelleen mietintä, aikataulujen organisoiti, tehtävät - rutiineista poikkeaminen, uudet haasteet - positiivisiin asioihin keskittyminen - mietitään tarkemmin pienryhmien kokoonpano - kasvunkansion rikastuttaminen - digi-ajan mahdollisuudet - yhteistyön lisääminen / vahvistaminen vanhempien, eri tahojen, päiväkotien kanssa - tiedon jakaminen ja yhteistyön lisääminen ryhmien kesken - lasten valtuuttaminen, vastuuttaminen - liikunnan, leikin, satujen integroiti arkeen - teemapäivät, tapahtumien lisääminen, projektityöskentely - havainnointi, pedagoginen havainnointi - työhyvinvoinnin lisääminen, tukeminen, koulutusmahdollisuudet - lapsille mahdollisuus työstää kokemuksiaan - onnistumisen kokemukset, positiivinen minäkuva - tarpeeksi ikä ja kehitykselle sopivia välineitä, materiaaleja, ei liian valmiita leluja - rauhoittumisen ja hiljentymisen tärkeyden ymmärtäminen - tilojen muokkaaminen toimivaksi - lapsen yksilöllinen huomio lapsiryhmässä - lasten liikkumisen ja oppimisen ilon tukeminen - lasten vertaisuhteiden ja vuorovaikutuksen tukeminen - opetetaan ryhmätaitoja, empatiaa, tunteiden turvallista tunnistamista ja käsittelemistä, sanoittaminen - energisten lasten huomioiti - retket lähiympäristöön, metsään, oikeasta elämästä oppiminen - lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen - kasvattajien uskallus heittäytyä ja toteuttaa työtään lasten kanssa - lasten maailmaan heittäytyminen - lasten omatoimisuuden, itsenäisyyden ja omaohjautuvuuden tukeminen

KAAOS	HARMONIA
<ul style="list-style-type: none"> - tilojen puutteellisuus (ei ole suunniteltu pk:n käyttöön, pieni, suuri) - henkilökunnan asenne, motivaation, osaamisen puute - liian paljon / vähän lapsia ryhmässä - liian vähän aikuisia, erityisesti iltapäivän resurssit - yllättävät muutokset, poissaolot aiheuttavat kaaoksen - sijaisten puute, mutta myös sijaiset - epäselvät työnjaot, toimenkuvat - auktoriteetin puute lapsiryhmässä - liian erilaiset tiimikaverit, yhteisten linjojen puute - mistä aikaa pedagogiseen johtamiseen? - lasten väliset konfliktit esim. kuinka paljon huomataan kiusaamista? - lasten leimautuminen - liian rutinoitunutta toimintaa - muutosvistarinta - uusien asioiden opettelu vaatii aikaa - lupa-asiat vanhemmilta - liiallisen turvallisuuden vaaliminen - liiallisen hygienian vaaliminen, bakteeripelko - haasteelliset, levottomat lapset - vaativat perheet, kasvatusvastuun työntäminen päiväkodin vastuulle - liian paljon paperitöitä, kokouksia - vaihtuvat ja muuttuvat aikataulut - liian vähän leluja, lelut, materiaalit ja välineet eivät lasten tasolla, saatavilla - liian suuri kehitys- ja ikäjakauma samassa lapsiryhmässä - aikuisilla erilainen sietokyky lasten energiaan, taitoihin ja kykyihin - jatkuva vaihtuvuus lapsiryhmässä (aikuiset tai lapset vaihtuu, poissaolot) - erityispäivät, retket, muutos rutiineista - ei ymmärretä tarpeeksi lapsia ja lasten maailmaa - lasten eristäytyminen, syrjäytyminen, vuorovaikutuksen puute - tiedonkulun ongelmat, puutteellisuus - digiajan uhkat esim. tietoturva, laitteiden hallinta 	<ul style="list-style-type: none"> - tiimin toimivuus, sitoutuminen kasvatusyöhön aikuisten jaetut toimenkuvat - pedagoginen vastuu Ito:t + esimiehet - suunnitelmien tärkeys, tavoitteet ja arviointi - pienryhmien käyttö, porrastus toiminnoissa - kasvattajien joustavuus työssä, ”tilannetaju” - kotikasvatuksen tukeminen (kasvatuskumppanuus) - lelut, välineet, materiaalit lapsen ikää, kehitystä, mielenkiintoa vastaavia - toiminnassa huomioidaan lasten yksilölliset erot, kasvu, kehitys, oppiminen, temperamentti - toiminnan eriyttäminen - lasten vahvuuksien huomioiminen, pos. minäkuvan rakentaminen, lasten kunnioitus, kannustus, onnistumisen elämykset - vaalitaan lasten turvallisuutta (psykkinen & fyysinen) päivän aikana - leikin kautta oppiminen, tekemällä oppiminen - hygieniasäädöksiä noudatetaan, rutiinit kulkevat siivouksen ja ruokailun rajoissa - pedagogiikan hyödyntäminen arjessa - teema- ja projektityöskentely - yhteistyö eri tahojen kanssa - oppimisympäristön muokkaaminen tarpeen mukaan - integraatio (erityistä tukea tarvitsevat lapset ryhmässä), mallintaminen, roolimallit

2 NELJÄ NÄKÖKULMAA

<p style="text-align: center;">LAPSI</p> <ul style="list-style-type: none"> - kokonaisvaltaisen kehityksen tukeminen - hyvinvointi - turvallisuuden kokeminen - hyväksytyksi tuleminen - yksilöllinen huomio (omahoitajuus) - mielenkiinnonkohteet, oppimisen ilo - tekemällä oppiminen, elämykset - oppimaan oppimisen taidot (metakognitiot) - terve itsetunto, minäkuva - keskittyminen – levottomuus - ujo, vetäytyvä – aggressiivinen - haasteellinen - tuntee kuuluvansa ryhmään - rooli ryhmässä - varhainen puuttuminen - läsnäolot - poissaolot 	<p style="text-align: center;">KASVATTAJIEN TOIMINTA</p> <ul style="list-style-type: none"> - kasvatustähtämys, lapsinähtämys - kasvattajien läsnäolot – poissaolot - iltapäivän resurssit - sijaiset - erilaisuuden hyväksyminen - toiminnan suunnitelmallisuus, ennakointi, arviointi, tavoitteet - lapsilähtöisyys - aikuisjohtoisuus - lapsia varten oleminen, aito läsnäolo - havainnointi. pedagoginen dokumentointi - omat asenteet, motivaatio kasvatustyöhön - sitoutuminen yhteisiin sääntöihin - tiimityön merkitys, yhteistyön lisääminen ja vahvistaminen - kasvatustyön / pedagogiikan kehittäminen - omassa työssä kehittyminen, elinikäinen oppiminen - tiedon jakaminen - kasvatuskumppanuuden ylläpitäminen - vanhemmuuden tukeminen - ammattitaitoisuus - kasvattajien vahvuudet, mielenkiinnonkohteet, suuntautuminen
<p style="text-align: center;">LAPSIRYHMÄ</p> <ul style="list-style-type: none"> - lasten määrä ryhmässä - ikä ja kehitystaso - luonteenpiirteet, temperamentti - yhteiset sovitut säännöt ja toimintatavat - leikki - lapsilähtöinen toiminta - aikuisjohtoinen toiminta - vertaisuhteet, kaverisuhteet - sosiaaliset tilanteet - ryhmän sosiaalistava vaikutus - taito olla yksin myös ryhmässä - pienryhmät (suurimmassa osassa käytössä) - ryhmäytyminen - yhteisöllisyys - ristiriidat - aikuisten aito läsnäolo ja vuorovaikutus - erilaisuuden kohtaaminen - yhteistyö toisten lapsiryhmien kanssa 	<p style="text-align: center;">OPPIMISYMPÄRISTÖ</p> <ul style="list-style-type: none"> - tilat, tilojen jakaminen, maksimaalinen hyödyntäminen - lelut, materiaalit, välineet - päiväkodin lähiympäristö, retket - oppimisen ”kaikkiällisyys” - lasten ikä, kehitys, mielenkiinnon kohteet - monipuolisuus, muokattavuus - virikkeellinen, luova - leikille mahdollisuus, leikinomaisuus - psyykinen & fyysinen turvallisuus - yhteiset, sovitut säännöt ja toimintatavat - pitkäkestoinen leikki - ei liian valmis oppimisympäristö - mielikuvitukselle tilaa - kodinomaisuus – koulumaisuus

Tasapainon löytäminen varhaiskasvatuksessa on selvästi haaste. Tämä ilmenee etenkin tilojen, lapsien lukumäärän, aikuisten lukumäärän, sijaisten kohdalla. Toiminnan suunnitelmallisuus painottuu jokaisen kehitystehtävän kohdalla. Suunnitelmallisuutta painotetaan, mutta se voi luoda myös kaaoksen.

Liian pienet tilat koetaan usein esteeksi pienryhmätoiminnalle, mutta näin on myös suurissa tiloissa. Pienissä tiloissa ei pystytä jakamaan leikkejä eri pisteisiin. Suurissa tiloissa taas koetaan, ettei lapsia pysytä jakamaan leikkeihin, jolloin leikkien havainnointi/tukeminen on puutteellista. Sama ilmiö esiintyy lapsilukumäärässä. Useassa kehitystehtävässä kaaosta tuottivat liian suuri lasten lukumäärä ryhmässä. Joissakin ryhmissä oli sellainen tilanne, että lapsia oli liian vähän, jolloin esimerkiksi yhteistoiminnallisia leikkejä ei pystytty järjestämään. Aikuisten äkillinen poissaolo tai sairauspoissaolot rasittavat ryhmän voimavaroja. Näin käy myös jos aikuisia on ryhmässä liikaa. Tällöin aikuiset eivät tiedä omaa paikkaansa ja tehtäväänsä ryhmässä.

Kasvattajien työajoissa on hyödynnetty jokainen minuutti, jolloin pienikin muutos voi aiheuttaa kaaoksen. Etenkin iltapäivän resurssit koetaan kaaokseksi ja pedagogisen työn esteeksi. Ehkä tilanne olisi korjattavissa työaikojen muutoksilla? Saattoi myös olla, että lasten hoitoajat vaihtelivat suuresti päivittäin, jolloin ei osattu varata henkilöstöresursseja oikealla tavalla aamu- ja iltapäiviin. Sijaisia poissaolojen ajaksi tarvitaan, mutta sellaista sijaista ei haluta, kuka ei kykene ottamaan vastuuta ryhmästä.

Toiminnan suunnitelmallisuutta, tavoitteita ja arviointia pidetään päivähoitoyksiköissä tärkeänä. Etenkin lastentarhanopettajat haluavat pitää tiukasti kiinni oikeudestaan suunnitteluajanaan. Esimiestasolla saattaa taas olla, että lastentarhanopettajat halutaan mieluummin ryhmävuoksi kuin pois ryhmästä. Toisaalta jos liian tiukasti pidetään kiinni suunnitelmista, voi jäädä jotakin pois. Unohdetaan elää tässä hetkessä ja lasten ehdoilla. Lapsille halutaan antaa leikkiaikaa, mutta myös tarjota ohjattua toimintaa. Leikki – käsite ymmärretään eri tavoin. Mitä esimerkiksi tarkoitetaan tuetulla, ohjatulla ja vapaalla leikillä? Oppimisympäristön halutaan olevan monipuolinen, muokattava, virikkeellinen ja opettavainen. Toisaalta se ei saa olla liian valmis, sillä lasten mielikuville ja luovuudelle täytyy löytyä tilaa.

Ristiriitaisia ajatuksia herätti joissakin yksiköissä tietokoneen käyttäminen pienten lasten kanssa. Tarvitseeko pienten lasten osata käyttää tietokoneita päiväkodissa? Lisäävätkö päiväkodissa pelatut tietokonepelit lasten levottomuutta, passiivisuutta ja aggressiivisuutta? Osaavatko kasvattajat käyttää tietokoneita? Vievätkö tietokoneet pois sosiaalisen vuorovaikutuksen? Mistä löydetään aika

tietokoneiden käyttämiselle ja pelien opettelemiselle ja opettamiselle? Osassa yksiköissä tietokoneiden käyttäminen koettiin olevan nykypäivää ja siitä halutaan ottaa kaikki irti. IBM:n lahjoittamia tietokoneita on kokeiltu ainakin Mäntsälässä. Vaikka suurin osa tehtävistä on englannin kielisiä, ei se haittaa lapsia. Lapset kokeilevat rohkeasti eri pelejä ja peleissä hyödynnetään eri aisteja.

Mäntsälässä esimiehiä puhututti eniten kasvattajien asenne ja motivaatio kasvatustyötä kohtaan. Melkein jokaisessa kehitystehtävässä esiintyy sanat asenne, motivaatio, aito läsnäolo ja vuorovaikutus. Lasten kanssa oleminen on varhaiskasvatuksen ydintyötä, mutta miksi se ei aina ole niin? Miksi kasvatustyössä on töissä henkilöitä, jotka eivät ole motivoituneita työhönsä? Entä mihin kasvattajien aika menee lapsiryhmässä, jos aito läsnäolo ja saatavilla olo puuttuu? Tulosten mukaan jotkut kasvattajat keskittyivät enemmän keskinäiseen vuorovaikutukseen kuin lasten kanssa olemiseen. Puhuttiin myös siitä, mikä on kasvattajien syy lapsiryhmästä poissaoloon. Johtuuko syy itsestä, lapsesta vai jostakin muusta syystä? Tätä kysymystä voi jokainen kasvattaja pohtia.. Ehkä kasvattajien läsnäolon puuttumisesta löydetään yhteys lasten levottomuuden kasvamiseen. Puhutaan siitä, että lapsiaines on vuosien varrella muuttunut levottomampaan suuntaan vai voisiko olla, että kasvattajien läsnäolo lasten kanssa on vähentynyt?

Yhteenvedona voidaan kuitenkin todeta, että suomalaisessa varhaiskasvatuksessa on paljon hyvää ja töissä on koulutettua ammattitaitoista henkilökuntaa. Kasvattajat ovat lapsia varten ja haluavat heidän parastaan. Kasvatuskumppanuus ja omahoitajuus toimivat jo melkein kaikissa yksiköissä. Pienryhmien käyttämisellä pyritään taas takaamaan yksilöllinen huomio ja sosiaalisten suhteiden vahvistuminen. Liian suurissa ryhmissä lapsella on liian paljon hallittavaa. Ymmärretään myös yhteistyön merkitys, sillä kukaan kasvattaja ei jaksaisi tehdä työtä yksin. Tiimin toimivuus ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys, vaan se vaatii jokaiselta jäseneltään ponnisteluja. Yhteistyötä halutaan tehdä myös tiimien välillä ja toisien päiväkotien kanssa. Hyväksi koettu tieto halutaan jakaa.

3 ORIENTAATIO KEHITYSTEHTÄVIIN (1-25)

MOTIIVI	MAHDOLLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> - omien asenteiden, käyttäytymisen, motivaation, käytänteiden pohtiminen - edetään lasten mukaan - lasten ulkoilusta tulisi ottaa kaikki hyöty irti - tavoitteena lasten leikkien rikastuttaminen ja syventäminen - aikuinen välittää lapselle liikkumisen ilon - positiivisen palautteen ja kannustuksen antaminen lapsille, itsetunnon tukeminen - opetellaan käyttämään välineitä luovasti ja kohteilemaan niitä arvokkaasti - lapsen persoonallisuuden tukeminen - kaikille taataan hyvä päivä - kuinka mahdollistetaan lasten liikkuminen pienissäkin tiloissa? - vältetään turhat kiellot (aikuisten työ helpottuu) - tuetaan lasten persoonallisuutta → saa olla juuri sellainen kuin on - ennaltaehkäistään lasten leimautuminen - annetaan lapselle mahdollisuus muuttaa toimintaansa - lapset leikkivät eri lasten kanssa, vertaisvuorovaikutuksen tukeminen - pitkäkestoisille leikeille aikaa - lasten hyvinvoinnin ja terveellisten elämäntapojen tukeminen 	<ul style="list-style-type: none"> - aikuisilla yhteinen toimintapa, säännöt - vaihdetaan hyviä käytäntöjä ja kokemuksia muiden ryhmien kanssa - mitä voisimme tehdä enemmän ja paremmin? - sisällä aloitettujen leikkien vieminen ulos - uusiin haasteisiin vastaaminen (yhteiskunnalliset muutokset) - leikkien rikastuttaminen välineillä ja materiaaleilla - leikkien tukeminen, aikuinen mukana leikeissä - lähiympäristön hyödyntäminen - arjen pedagogiikan lisääminen esim. odottelutilanteet - aikuiset vaihtavat keskenään ideoita ja ajatuksia leikeistä - sekoitetaan päivärytmejä, rutiineja - tilojen rakentaminen leikkejä varten - hoitotyön arvostus - yhteistyö ryhmien kesken - uusien asioiden kokeilu rohkeasti - pedagogisen dokumentoinnin lisääminen ja hyödyntäminen - lisääään liikuntavälineitä niin, että kaikille riittää - positiivisen huomion lisääminen vähentää negatiivista - vastuutetaan lapsia, joissa he kokevat onnistumisen kokemuksia - laitosapulaisen hyödyntäminen
KAAOS	HARMONIA
<ul style="list-style-type: none"> - varusteet rajoittavat lasten liikkumista talvella - työn ergonomia (alle 3-vuotiaat) - erilaiset käsitykset perheillä ja hoitajilla lasten ulkoleikeistä - ei yhteisiä ja päivitettyjä pihäsääntöjä, aikuiset toimivat eri tavoin - leikkivälineet eivät lasten saatavilla - tukahduttavatko aikuiset lasten liikkumisen ilon? - motivaation puute - lapsia istutetaan liikaa - meteli, levottomuus - siirtymätilanteet levottomia - lapsiaines vaihtelee - turvallisuuden takaaminen lasten välillä - lapsiryhmää ei voida jakaa niin kuin haluaisi - liian paljon lapsia ryhmässä - liian paljon sijaisia - aikuisilla ei yhteistä toimintatapaa - lasten leimaaminen - aikuisten väsyminen lapsiin ja työhön - siirtymätilanteet kaoottisia - lasten persoonalliset erot ja tapa toimia 	<ul style="list-style-type: none"> - puutarhatyöt yhdessä lasten kanssa - lapset leikkivät ilman aitoja - leikkivälineet ja leikki-ideat oikeasta elämästä - luonnon tutkiminen, tutustuminen luontoon - eri vuodenaikojen hyödyntäminen leikeissä ja toiminnoissa - tehdään yhdessä lasten kanssa välineitä leikkeihin esim. jääpalat - havainnointi - arjen perustoiminnot toimii, pienet puuhastelut lasten kanssa - hygienian noudattaminen - teemat ja projektit - lapset ohjataan leikkeihin - suurella osalla lapsista hyvät leikkitaidot - ryhmäytyminen, lapset tutustuvat toisiinsa

4 SUORA KASVATUSTOIMINTA SISÄLLÄ, SUOMALAISTEN PERHEPÄIVÄHOITAJIEN TOIMINTA (26-37)

MOTIIVI	MAHDOLLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> - lasten aktivoiminen leikkimään (myös ne jotka eivät yleensä leiki ko. leikkejä tai hiljaiset lapset) - aikuisen "herättäminen" - roolileikin varjolla voi käsitellä vaikeitakin asioita - lasten leikkitaidot vähäiset nykyään - halu opettaa lapsille yhteiskunnan tapoja / sääntöjä, normeja - lapsen mielikuvituksen rikastuttaminen - tukea lapsen kykyä eläytyä toisten tunteisiin ja ottaa ne huomioon - leikin avulla lasten omat vaikutusmahdollisuudet toimintaan lisääntyvät / parantuvat, osallisuuden tukeminen - lapsen itsetunnon vahvistaminen - ideoiden työstäminen eteenpäin - sitoutetaan lapset tehtäviin - kehitetään oppimistilanteita, joissa lapsi oikeasti oppii - VASU ohjaa kaikkea toimintaa - suodaan lapsille oppimisen ilo, lapsilla luontainen ilo oppimiseen - elinikäinen oppiminen - lasten oppimisen ilo motivoi myös aikuisia kasvatuustyöhön -tehtäväsuuntautuneisuus, keskittyminen, kuunteleminen -kokemus siitä, että oppiminen on iloinen ja hyödyllinen asia - lapsen fyysisen aktiivisuuden huomiointi toiminnassa 	<ul style="list-style-type: none"> - suunnittelussa selkeämmin tilat, aika ja paikka, välineistö, roolitarpeiden miettiminen - aikuisen läsnäolo ja mukana olo esim. leikeissä - suunnitelmallisuus -> mihin kasvatustavoitteeseen pyritään? - lasten valtuuttaminen - leikin integrointi osaksi arkea ja leikkiin vaikutteita oikeasta elämästä - lasten mielipiteiden huomiointi toiminnoissa - projektityöskentely - teemaviikot, yhteiset projektit, näytelmäkerhot - innostava ympäristö - lisää leikkiaikaa (ulkoilu / leikki) - rohkeammin poiketa arjen säännöistä ja rutiineista - eläinten tuominen päiväkotiin - päiväkodin kodinomaisuus - aikuisten luomista säännöistä eroon - vanhempien tietoja, taitoja ja osaamista hyödynnetään - yhteinen keskustelu, ideointi - ohjataan lapsia tutkimaan, kyselemään, kiinnostumaan erilaisista asioista - vahvistetaan positiivisia kokemuksia ja asennetta - avataan lasten leikin maailmaa enemmän - retkien lisääminen - luonnossa tehtävien tekeminen - eri osa-alueiden integrointi opetuksessa, tekemällä oppiminen - erilaiset oppimisvälineet ja materiaalit
KAAOS	HARMONIA
<ul style="list-style-type: none"> - leikkiä ei huomioida tarpeeksi - suunnittelussa - ajan puute, roolivaatteiden ja välineiden puute leikille ei ole aina tarpeeksi yksityistä, häiriötöntä tilaa - aikataulut (- uloslähtö, ruokailut jne.) (Miten ympäri jo olemassa olevaan lisää?) - millaiset ovat lasten roolimallit? - huonot leikkitaidot → Kuinka ohjata ja innostaa lapsia leikkeihin?) - lapset tottuneet siihen, että saavat melko vapaasti valita mitä leikkivät ja missä roolissa - lasten erilaiset tarpeet - aikuisten yhteistyön puute - aikapula, väsymys, ristiriidat vanhempien kanssa - lasten väliset erot 	<ul style="list-style-type: none"> - yhteistyön tekeminen eri tahojen kanssa toimii - koulutettu henkilökunta ja lapsilähtöisyys - pienryhmien toimivuus - autetaan lapsia työstämään ideoita ja toteutusta - lasten yksilölliset tarpeet huomioidaan

5 VAPAA LEIKKI SISÄLLÄ (38-47)

MOTIIVI	MAHDOLLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> - lapsi oppii parhaiten leikin kautta - kognitiivisten taitojen kehitys, esim. kieli, mielikuvitus - sosiaalisten taitojen kehitys, vertaissuhteet - lasten osallisuuden tukeminen - kasvattajat saavat paljon tietoa lapsista leikkejä havainnoimalla - leikki käsitteistön avaaminen kasvattajille, miten leikki ymmärretään? - porrastettu toiminta, pienryhmät - odotusajan vähentäminen → esim. kirjat - tilojen varausvuorot - hyvinvoinnin kehittäminen - kasvattajana kehittyminen - lapsille paremman päivähoidon takaaminen - parannammeko varhaiskasvatustyötä? - elämysten tarjoaminen - tarjoanko uutta vai vanhaa? - oman työn arviointia, koulutushalukkuuden lisääminen - tiedon jakaminen koulutuksista myös toisille 	<ul style="list-style-type: none"> - kasvattajien vahvuuksien ja mielenkiinnon kohteiden hyödyntäminen - ryhmien välisen yhteistyön lisääminen leikeissä - järjestelmällinen toiminnan dokumentointi - uudet ihmiset → uudet näkökulmat - päiväkodin laajennus → suunnitteluvaiheessa huomio lasten liikkumiseen - terapeuttiset leikit esim. vesi, hiekka - leikkien jatkamiselle mahdollisuus - tavaroiden uudelleenjärjestely ja hyötykäyttö - pohditaan omia toimintatapoja esim. miksi kiellän lapsia - leikkipisteet - leikkikoulutuksia lisää aikuisille - huomioidaan paremmin vanhempien palaute - ideat lapsista, kirjoista yms. - projektityöskentely, teematyöskentely
KAAOS	HARMONIA
<ul style="list-style-type: none"> - leluilla ei yhteistä säilytyspaikkaa - tiloja ei jaeta tarpeeksi tai hyödynnetä tarpeeksi - tilojen toimimattomuus - aikuiset eivät leiki lasten kanssa ja ole aidosti läsnä - ”älä juokse” sääntö, aikuisten asenne lasten liikkumista kohtaan - liian isot tilat aiheuttavat kaaoksen - liikaa kokouksia - lasten levottomuus - henkilökunta resurssit - haasteelliset tilat 	<ul style="list-style-type: none"> - eteisen hyödyntäminen jumppatilana - pienryhmät toiminnassa – hyödynnetään enemmän sisätiloja - ryhmien välinen yhteistyö, yhteiset leikit ryhmien välillä - aikuisten kiinnostus leikkeihin ja leikeissä mukanaolo - aikuisten luovuus ja heittäytyminen

6 TUETTU LEIKKI (48-54)

<p style="text-align: center;">MOTIIVI</p> <ul style="list-style-type: none"> - erilaisuuden sietäminen - oman kasvatuskäytännön pohtiminen - vanhempien / isovanhempien lapsuuden muistot tämän päivän lapsille - uusien sisältöalueiden mukaan otto toimintaan - olemassa olevien asioiden aktiivisempi käyttö, syventäminen - vuorovaikutustaitojen kehittäminen - yhteistyötaidot ja yhteinen ilo - lapsi oppii leikkien ja huomaa mitä osaa - aikuinen oppii paljon lapsesta havainnoinnein - leikkirauhan säilyminen vaatii aikuisen tuen - tutkiminen yhdessä lasten kanssa 	<p style="text-align: center;">MAHDOLLISUUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - leikkimateriaalit tutuksi - isovanhemmat mukaan lasten arkeen - näyttelyiden järjestäminen päiväkodissa - elämispäivät - enemmän leikkiä yli ryhmärajojen - aikuiset voisivat jakaa kokemuksiaan leikeistä, lapsuuden muistoista - pitkäkestoinen leikkiteema (mallintaminen, onnistumiset) - retket, asiantuntijavierailut - leikin aihe lasten kiinnostuksen mukaan - lasten motivointi leikkiin - aikuisten innostuminen ja heittäytyminen leikkiin
<p style="text-align: center;">KAAOS</p> <ul style="list-style-type: none"> - arvot ja arvostus - tavaran paljous, erilaisuus - ulkoapäin tulevat velvoitteet - sitoutuminen tilojen jakoon haasteellista - osaako aikuinen leikkiä ja kuka opettaa aikuista leikkimään? - tyttöjen ja poikien erilainen kohtelu leikeissä - aikuisen ymmärrys ja tulkinta siitä, mitä on leikki - sisällöt moniselitteisiä ja ristiriitaisia keskenään - kunnioitus vakaamuksia kohtaan supistaa mahdollisuuksia - aikuisten työnjako - aikuisten osaamista ja vahvuuksia ei hyödynnetä tarpeeksi - ajanpuute ja puutteelliset tilat - koulutuksien vuoksi henkilövajetta - ryhmän jakaminen vaikeaa 	<p style="text-align: center;">HARMONIA</p> <ul style="list-style-type: none"> - leikkiminen pienryhmissä - henkilöstön koulutus, ammattitaito, tieto ja kokemus - aikuiset hallitsevat leikkimenetelmiä ja osaavat hyödyntää leluja, välineitä, materiaaleja - ymmärretään leikin merkitys lapsen kehitykselle - laululeikit, kirjallisuuden hyödyntäminen - aikuisen ohjaus ja tuki - mallintaminen, roolimallit - monikulttuurisuus, erilaisuuden hyväksyminen - erilaisuuden kunnioittaminen + toisten vakaamusten kunnioittaminen - draamaleikki uskollos-filosofiseen orientaatioon - kirkkovuoden hyödyntäminen - metsäesikari toimii luonnossa - luonnonmateriaalin tuominen leikkeihin - tutkiva oppiminen esim. luonnon laboratorio - pihaleikit metsässä

7 TUETTU LEIKKI: TAIWANILAINEN TAPAUSTUTKIMUS PÄIVÄKODISTA (55-60)

<p style="text-align: center;">MOTIIVI</p> <ul style="list-style-type: none"> - lapsilähtöinen kasvatustoiminta - henkilökunnan ja lasten viihtyvyys, sopeutuminen - esteettinen ja kodinomainen oppimisympäristö - pienryhmätoiminnan laajentaminen - yhteishenki ja yhteisöllisyys 	<p style="text-align: center;">MAHDOLLISUUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - toimintaa monipuolisesti ja eri ympäristöissä - oppimisympäristö joustava, luova ja mahdollistava - oppimisympäristö päiväkodin ulkopuolelle
<p style="text-align: center;">KAAOS</p> <ul style="list-style-type: none"> - uhkaavat tilanteet voivat tulla päiväkodin ulkopuolelta - ennalta-arvaamattomat tilanteet - liikaa valintoja ja muutoksia, rutiinit puuttuvat - henkilökunnan riittämättömyys, vaihtuvuus - vastuu aikuisilla liian suuri 	<p style="text-align: center;">HARMONIA</p> <ul style="list-style-type: none"> - ammattitaitoinen henkilökunta - isot ja muunneltavat tilat - hyödynnetään jo olemassa olevia resursseja

8 VAPAA LEIKKI ULKONA (61-70)

MOTIIVI	MAHDOLLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> - lapset motivoituvat leikkimään esim. lähimetsässä ja ovat fyysisesti aktiivisia leikkikentällä - onko ulkoleikki vapaata leikkiä vai ohjattua? - oppimisen ja tekemisen ilo - saada vanhemmat mukaan lasten maailmoihin, ulkoilun merkityksen ymmärtäminen - varusteet eivät este liikkumiselle - vuorovaikutus- ja sosiaalisten taitojen kehitys myös ulkoleikeissä - huomataanko lasten tarpeet ulkona? 	<ul style="list-style-type: none"> - omassa motivaatiossa ja asenteessa suuri mahdollisuus - turvallisempi ja virikkeellisempi piha, joka ei ole ”valmiiksi” rakennettu - helpot ja halvat / ilmaiset leikkivälineet luonnosta, rakennusfirmoilta yms. - laminoidut leikkikortit tukevat ulkoleikkiä - leikkialueen laajentaminen päiväkodin aidan toiselle puolelle - rahallinen satsaus kaupungilta antaisi lisää mahdollisuuksia - valaistuksen lisääminen pihalle, satumaaailman rakentaminen - pihamaailman rakentaminen teeman mukaan, roolivaatteiden mukaan tuominen leikkeihin - pihamaailman rakentaminen - erilaisia ja uusia leikkivälineitä lasten käyttöön - aikuisten aktiivisempi rooli - pihalle materiaaleja, jotka eivät tarvitse säilytystä esim. pölkyt
KAAOS	HARMONIA
<ul style="list-style-type: none"> - pihan telineet epäkäytännöllisiä ja vaarallisia - pihäsäännöt epäselviä - aikuisten valvonnan puute, sitoutumattomuus - byrokratia esim. ei saa maalata liiduilla asfaltille - puutteellinen piha esim. ei tarpeeksi leikkivälineitä, virikkeitä - asioiden keskeneräisyys - kasvattajien turhautuminen siihen, kun mitään ei tapahdu pyynnöistä huolimatta - lasten riittämätön vaatetus - sääolosuhteet - rikkinäiset välineet, lelut, telineet - ei yhteisiä pihäsääntöjä - monen ikäiset leikkijät yhdessä - piha epäkäytännöllinen ulkoiluun 	<ul style="list-style-type: none"> - lapset tyytyvät siihen, mitä heillä on - pihaa on helppo valvoa, jos näkee joka puolelle - jalkapallokentät, keinut, nurmikkoalue - tasaista pintaa tarpeeksi - yhteiset pelisäännöt - lapset suunnittelevat ulkoleikin - eri vuodenaikojen hyödyntäminen ulkoleikeissä - liikunnalliset aktiviteetit ulkona

9 TUETTU LEIKKI ULKONA (71-78)

MOTIIVI	MAHDOLLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> - aikuisen ohjaus / mukana olo pihaleikeissä - leikin jalostaminen - tasapainoilupaikkoja - onko odotustilanne uloslähtöön vaaratilanne? - toisen ryhmän aikuinen ottaa harkitusti toisia lapsia valvontaan pihalla - ulkoliikunnan tärkeys - lasten hyvinvoinnin tukeminen - liikkumisen ja tekemisen ilo 	<ul style="list-style-type: none"> - pihäsäännöt; tilannekohtainen arviointi, säävaihtelut, vuodenvaihtelut - säännöllinen, tarpeenmukainen pihojen vaihto - uusi tapa ajatella isosti / pienesti → miltä näyttää lasten silmin piha - ulkoliikuntarata samalla kaavalla päivittäin → rata tutuksi isoille ja pienille - kustannustehokkuuden hyödyntäminen jo valmiina olevista materiaaleista ja välineistä, mielenkuvituksen käyttäminen pihalla - ulkoleikeille riittävästi aikaa
KAAOS	HARMONIA
<ul style="list-style-type: none"> - paljon lapsia pienessä pihassa - liika varoivaisuus / turvallisuus: tilannetajua tarvitaan enemmän - lapsien / vanhempien vastuu lelujen keräyksestä kotiin lähdettäessä - lumikasat käytännön kannalta eri paikkaan - riittämätön valaistus - turvahiekan määrä kiipeilytelineiden alla - kuka valvoo ja tarkastaa pihojen turvallisuuden? - kaikki eivät pääse osallistumaan ohjattuun leikkiin, kun ikä ja kehitystaso vaihtelevat ja aikuinen ei kerkeä valvomaan - ryhmä ei pysy kasassa 	<ul style="list-style-type: none"> - toiminnan porrastaminen, eri aikaan sisällä / pihalla, ison pihan hyödyntäminen - retket - yhteisvastuullisuus pihalla/yhteinen piha/yhteiset lapset - tarpeeksi leluja - pihojen vaihto mahdollista

10 LASTEN FYYSISEN AKTIIVISUUDEN TASO (79-81)

<p style="text-align: center;">MOTIIVI</p> <p>-</p>	<p style="text-align: center;">MAHDOLLISUUS</p> <p>-</p>
<p style="text-align: center;">KAAOS</p> <p>-</p>	<p style="text-align: center;">HARMONIA</p> <p>-</p>

11 PERUSHOITO (82-90)

MOTIIVI	MAHDOLLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> - lasten turvallisuuden takaaminen arjessa - tärkeää tietää oma paikkansa ryhmässä ja arjen keskellä - kaikki aikuiset motivoituvat tarjoamaan lapsille mielekästä tekemistä, paremman arjen - aikuiset kestävät ennakoimattomat muutokset - tiedonkulun tärkeys ryhmässä ja ryhmien välillä - yhteistyön vahvuus - ei liikaa suunnitelmia - yhteiset käytännöt tuovat turvallisuutta lapsille, perheille ja aikuisille - lasten yksilöllinen kohtaaminen - palvelukuvaus: toiminta vastaa vasua - keskitytään lapsiin ja kasvatustyöhön - odottamaan oppiminen - aikuisten ”laajakatseisuus”, läsnäolo, aitous - joustavuus ryhmien välillä, autetaan toisia - uuden rytmityksen kokeileminen päivään - työvuorojen tarkastaminen ja järjestäminen - oppimisympäristöjen rakentaminen valmiiksi leikkejä varten - toiminnan selkeys lapsille 	<ul style="list-style-type: none"> - tiedonkulun lisääminen vanhempien ja kasvattajien välillä - enemmän hetkessä elämistä - teematyöskentely - lasten omatoimisuuden lisääminen - tiedotetaan paremmin lasten asioista - selkeä päivästrukturi → otetaan lapset enemmän mukaan suunnitteluun, toimintaan - hyödynnetään aikuisten omia vahvuuksia - toiminnan laadun parantaminen pienryhmillä - yksilöllisen huomion takaaminen - yhdistetään ryhmiä niin, että samanikäiset keskenään - lisääntään tekemistä, joka lisää lasten omatoimisuutta - riittävä suunnittelu toimintaan - leikkikartan hyödyntäminen - odotteluajan hyödyntäminen pedagogisesti - sijaisen saaminen tarvittaessa - pysyvät pienryhmät - toimiva ryhmän rakenne
KAAOS	HARMONIA
<ul style="list-style-type: none"> - liian paljon lapsia ryhmässä ja suuri ikäjakauma - päivittäinen tiedonkulku ei toimi - kasvattajien erilaiset koulutustaustat - omahoitajuus (jos hoitaja ja lapsi kohtaavat työvuorojen pohjalta harvoin) - yhteiset kasvatuserätykät ja tiedot lapsista - henkilöstö pois → pienryhmät eivät toimi - aikuisia pois → ei voida tukea lasten omatoimisuutta - tiimipalaverit eivät toimi - tilojen toimimattomuus - laitospulaisen puuttuminen - lasten päivittäiset hoitoajat vaihtelevat - työvuorot minimissä - miten sitouttaa henkilöstö ja motivoida muutokseen? - millä perusteilla lapset jaetaan pienryhmiin? - vältetään turhaa odottamista ja lasten istuttamista - aikuinen väärässä paikassa väärään aikaan - vanhemmat keskeyttävät toiminnan - aikuisen vaikea jakaa huomio eri paikkoihin, lapsiin, aikuisiin - lapsilta vaaditaan liikaa - äkilliset henkilökuntamuutokset - lasten erilaiset rytmit arjessa - rutiinit rajoittavat toimintaa esim. ruokailu, haittaa opetusta ruokailutilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> - sujuvat siirtymät (aikuiset tietävät paikkansa) - lasten ohjaaminen esim. leikkeihin - toiminnan porrastaminen - pienryhmät - eri tilojen hyötykäyttö - jaetut ja selkeät työtehtävät

12 SYÖMINEN (91-96)

<p style="text-align: center;">MOTIIVI</p> <ul style="list-style-type: none"> - aikuisten arvot, asenteet ja roolimallit lapsille - 	<p style="text-align: center;">MAHDOLLISUUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - lapset osallistuvat ruuan valmistukseen - omat ruuat jo valmiina pöydässä - syönti pienryhmissä - syönti eri paikoissa esim. koulussa, ulkona, metsässä, keittiössä - naapuriryhmissä ruokailu
<p style="text-align: center;">KAAOS</p> <ul style="list-style-type: none"> - aikuiset keskustelevat keskenään - kiire luo levottomuutta - äänen käytön nousu luo levottomuutta - henkilökunnan erilaiset arvot ja näkemykset - erilaiset ruokailutottumukset - sijaiset, ryhmän aikuisten poissaolot 	<p style="text-align: center;">HARMONIA</p> <ul style="list-style-type: none"> - lapset saavat ottaa itse ruokansa - saa jutella, mutta ruokarauha - vuoron odottaminen - ruokatavat - lapset saavat hakea itse ruokansa → tuetaan omatoimisuutta, vastuuntuntoa - hyvä lapsituntemus auttaa ruokailutilanteissa esim. ruokailutottumukset

13 ISOT JA PIENET PÄIVÄKODIT (97-101)

MOTIIVI	MAHDOLLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> - aikuisen oma motivaatio - lasten yksilölliset kasvun ja kehityksen erot - ovatko tietyt temperamenttipiirteet hyväksyttävämpiä esim. pojilla? - ei kaikki a lapsi voida laittaa samaan muottiin - ei kangistuta kaavoihin - ns. näkymättömät lapset jäävät vähälle huomiolle - lukeeko aikuinen vain oman pienryhmänsä VASU:t vai koko ryhmän? - ulkopuolisen näkökulma esille esim. KELTO - keskinäinen ja ryhmien välinen tiedonjako - elekielen tärkeys vrt. sanat - dokumentointi ja havainnointi 	<ul style="list-style-type: none"> - otetaan enemmän huomioon lasten mielenkiinnonkohteita - lapsiryhmät pienemmiksi - rauhoitetaan toimintakauden alku: aikaa tutustumiseen, havainnointiin ja ryhmäytymiseen - kasvattajat rauhoittuvat itse - lisää suunnittelua, aikaa siihen - aikuinen on lapsia varten vrt. töiden keskeneräisyys harmittaa - koulutukset - lapset uskaltaisivat lähestyä aikuista
KAAOS	HARMONIA
<ul style="list-style-type: none"> - liiallinen lasten ohjelmointi ja aikuislähtöisyys (pois lasten ideat, vähentää lasten aktiivisuutta) - ns. noidankehän katkaiseminen, jos lapsi ”leimautunut” aikuisten silmissä - henkilökunnan vaihtuvuus, puute - kokoukset → ei pysytä aikatauluissa - uusia suunnitelmia nopealla aikataululla - miten priorisoin, mikä on tärkeää ja mitä voin jättää tekemättä? - perustehtävä lastenhoito on jäänyt muiden tehtävien jalkoihin 	<ul style="list-style-type: none"> - pienryhmätoiminta, aloituskeskustelut, omahoitajuus - aikuisten motivaatio - oppimisympäristön kehittäminen - ymmärretään lasten erilaiset kasvun, kehityksen ja oppimisen erot - yhteistyö vanhempien kanssa toimivaa

14 ORIENTAATIO – KESKITTYMISTÄ ETSIMÄSSÄ (102-108)

MOTIIVI	MAHDOLLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> - kasvatuksellisen ajan hyödyntäminen mahdollisimman paljon - hyvien tapojen opettaminen lapsille - lasten aktiivisempi osallistuminen, valtuuttaminen - rauhallisuuden ja rahoittamisen opettaminen, opetteleminen - jokaisella luontainen tarve kuulua johonkin ryhmään ja saada kavereita - jokaiselle lapselle annetaan vuoro - leikkialueiden muokkaaminen lapsille sopivaksi - opetetaan lapsille huomioimaan toisia - oppimisympäristön jatkuva muutostila - lasten hyvinvoinnin takaaminen - lasten tasavertaiset suhteet leikeissä - lasten välinen kunnioitus, kannustus toisia kohtaan - luoda onnistumisen kokemuksia kaverisuhteissa - kaverit tuovat turvallisuutta ja viihtyvyyttä päivään - sosiaalisten suhteiden luominen - itsetunnon ja minäkuvan rakentaminen - syrjäytymisen ehkäisy ja hyvinvoinnin tukeminen 	<ul style="list-style-type: none"> - lasten itsenäisen ja omatoimisuuden tukeminen - toiminnan porrastaminen, pienryhmät - ei tiukkaa aikataulua ts. ei mennä pelkästään keittiön / siivoojan aikataulun mukaan - lasten toiveiden huomiointi paremmin - lasten palkitseminen hyvästä käytöksestä - lapsen omaohjautuvuuden tukeminen, tietoisuus siitä, mitä saa ja voi tehdä - mahdollisuus yksinleikkiin (ei ole yksinäisyyttä) - kaverisuhteiden sekoittaminen - oppimisympäristön, välineiden jatkuva arviointi ja muokkaaminen - yhteistoiminnalliset leikit, tehtävät ja harjoitukset - hyödynnetään vapaaehtoistyövoimaa - arvotaan kaverit, leikkiparit, leikkipaikat yms. - leikkiminen ryhmärajojen ulkopuolella - enemmän yhteistyötä eri ikäluokkien kanssa esim. lapset – vanhukset - lasten viihtyvyyden lisääminen ja tukeminen, sopeutuminen päiväkotiin - perheen hyvinvoinnin tukeminen - kiinnostava tekeminen rauhoittaa lapsia - aikuisten tuki vaaratilanteissa - suvaitsevaisuus, empaattisuus, sosiaalisuus - informaatio ryhmien kesken →leikkirauha
KAAOS	HARMONIA
<ul style="list-style-type: none"> - pitkä odotusaika johtaa levottomuuteen - aikuisten vähyys – lapsiryhmän suuruus - rutineista poikkeaminen - erilaiset lasten tarpeet, kasvu ja kehitys - levottomuus ja meteli - kuka määrittelee harhailevan lapsen? - tarkkailijan luonne - lasten erilaiset temperamentit ja oppimistyylit - lasten omaehtoisuus sos. tilanteissa - jatkuvasti vaihtuvat aikuissuhteet – omahoitajuus puuttuu - aikuisten kiire tarttuu myös lapsiin - leikkien keskeytyminen ja siivoaminen - oppiiko lapsi harhailemaan? - oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa - pienryhmät elävät, jos omahoitaja pois - lapsen taustat ja tunnekypsyys - lasten liian pitkät päivät - suomenkielen puute - leimautuminen tietynlaiseksi lapseksi - lasten vaihtelevat hoitoajat - lasten fyysinen aktiivisuus - ristiriidat ratkaistaan fyysisesti - tilat jaetaan muiden ryhmien kanssa - oppimisympäristö ei pystytä muuttamaan 	<ul style="list-style-type: none"> - lapset tekemisessä keskenään yli ryhmärajojen - ohjataan lapsia toimimaan omatoimisemmin, itsenäisemmin - lapset löytävät hyvin tekemistä - aikuinen ohjaa lasta, joka ”kaipaa tekemistä” - lapsiryhmän koko vaihtelee päivän mittaan - lupa opetella, ei tarvitse vielä osata - kannustetaan opettelemaan - kuuntelemisen taito

15 LAPSET YHDESSÄ (109-112)

MOTIIVI	MAHDOLLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> - erot lasten kielellisissä taidoissa - kaikki äänessä yhtä aikaa → oman vuoron odotus - jokainen lapsi tuntee kuuluvansa osaksi ryhmään - tasavertaisuus lasten kesken - kiusaamattomuus ryhmässä - lapsi oppii tunnistamaan, käsittelemään tunteensa turvallisesti - perusturvallisuuden kokeminen & hyväksytyksi tuleminen 	<ul style="list-style-type: none"> - rohkaistaan lapsia kokeilemaan uusia asioita, maistamaan ruokia yms. - huomioidaan lasten vireystila - aikuisen läsnäolo arjen tilanteissa - lasten terveellisten elämäntapojen edistäminen - jokainen lapsi löytäisi paikkansa ryhmässä - autetaan lapsia sanoittamaan ja tunnistamaan tunteitaan - lasten ”roolittomuus” ryhmässä
KAAOS	HARMONIA
<ul style="list-style-type: none"> - ryhmän yleinen hälinä - liian pitkä odotusaika - ahtaat tilat - henkilökuntaresurssit - lapsi ei hallitse kieltä - lapsi pelkää ryhmässä lasta tai aikuista - lapsi ei tunne oloaan turvallisesti ja ei luota keneenkään 	<ul style="list-style-type: none"> - pienryhmien käyttö - turvallisuuden tunne - erilaisuuden hyväksyminen - positiivinen huomiointi ja kannustus - lasten yhteiset leikit ja projektit

16 LASTEN LEIKKI TAI TUTKIMINEN LELUJEN, VÄLINEIDEN, MATERIAALIEN KANSSA (113-116)

<p style="text-align: center;">MOTIIVI</p> <ul style="list-style-type: none"> - leikki on lapsen työtä, lapsi oppii paljon leikkien kautta - leikin painottamisen tärkeys - lasten ryhmäytyminen tärkeää - sosiaaliset suhteet ja vertaisryhmä - aikuisen tuki ja syli, saatavilla olo 	<p style="text-align: center;">MAHDOLLISUUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - enemmän mahdollisuuksia majaleikkiin - enemmän roolivaatteita, materiaaleja - kotileikin laajennus, ei tarvitse olla yhdessä huoneessa - kaikkien tilojen hyödyntäminen - annetaan mahdollisuus fyysiseen kontaktiin toisten lasten kanssa - annetaan lasten tehdä mahdollisimman paljon itse, kannustetaan omatoimisuuteen - selvitetään kehittämisen kohteet → toimitaan uudella tavalla - päivärytmi lasten mukaan esim. uni, ruokailu - yhteistyötä ryhmien välillä enemmän - leipominen, ruuan laitto yms. arkipäivän teot - fyysisten toimintojen lisääminen, liikuntamahdollisuuksien parantaminen
<p style="text-align: center;">KAAOS</p> <ul style="list-style-type: none"> - leikkitiloja vaikea jakaa - lapset harhailee leikistä toiseen - meteli - poikien tarve rajumpaan leikkiin - kuinka aikuinen tukee poikia? - liikaa valmiita leluja - havainnoinnin puute - ikä ja kehitysjakauma liian suuri - valmiit mallit 	<p style="text-align: center;">HARMONIA</p> <ul style="list-style-type: none"> - toimiminen pienryhmissä tuo harmoniaa - erilaisissa ympäristöissä leikkiminen - liikuntamahdollisuudet - eri ikäisille tarkoitetut lelut - leikkien rauha - rakentelumahdollisuudet - tarpeeksi leluja, välineitä ja materiaaleja

17 ROOLILEIKKI TAI MIELIKUVITUSLEIKKI (117-132)

MOTIIVI	MAHDOLLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> - toiminnan monipuolisuus - annetaan lapsille mahdollisuus kokeilla erilaisia leikkejä, materiaaleja, leluja - autetaan lapsi työstämään omia ideoita - aikuisen uskallus kokeilla erilaisia menetelmiä ja ideoita, tapoja - hyvä ja turvallinen arki - lapsen kasvun tukeminen lapsen omaisen tavan mukaan - leikkien havainnointi ja dokumentointi - lasten luovuuden ja mielikuvituksen tukeminen, rikastuttaminen - lapsen itsetunnon ja minäkuvan kasvattaminen, tukeminen - lapsi sitoutuu paremmin, kun tietää, että kuunnellaan ja välitetään - lapset tuntevat päiväkodin säännöt → leikit sujuvat - leikin kehitys ja eteneminen - aikuisen läsnäolo leikeissä ei aina sama asia kuin leikkien tukeminen - tuetaan kaverisuhteita 	<ul style="list-style-type: none"> - aikuisen heittäytyminen leikkiin - yksi valvoo yleistä tilaa, muut menevät leikkeihin mukaan - virikkeitä lisää ulos ja sisälle - aikuiselta aiheita leikkeihin - lähiympäristön leikkipaikat - uskallus irrotella - tuetaan enemmän lasten ongelmaratkaisutaitoja, aikuinen jää tarkoituksella taustalla - lapset esittävät toisille esityksiä - teatteriin meneminen lasten kanssa - vanhempien mukaanotto projekteihin - ei valmiita malleja → annetaan tilaa lasten mielikuville, luovuudelle - pitkäkestoisten leikkien tukeminen - myönteisen ilmapiirin saavuttaminen
KAAOS	HARMONIA
<ul style="list-style-type: none"> - isossa ryhmässä koko päivä - lasten ja aikuisten väsyminen - lapset opettelevat käsittelemään tavaroita - aikuinen menee mukaan lapsen tunnetilaan - kiusaaminen - kiireinen arki - valvonnan puute, aikuiset keskustelevat keskenään - mikä on aikuisten osuus lasten leikeissä? - turhat kiellot pois - lapset eivät leiki - ulkoilu-aika liian lyhyt leikkeihin - iltapäivän resurssit vähäiset - pitkäkestoiset leikit puuttuvat 	<ul style="list-style-type: none"> - pienryhmissä lapset vapaampia, uskaltavat heittäytyä - keskitytään lapsen positiivisiin ja vahvoihin puoliin - aikuisen rauhallisuus tarttuu lapsiin - huumorin käyttö monissa tilanteissa - lupa hassutella - aikuisen aito läsnäolo ja saatavilla olo, avoin vuorovaikutus - lapsille leikkirauha - aikuisten valvonta

18 LUKEMINEN, VIDEON KATSOMINEN, ESITYSTEN KATSOMINEN YMS. (133-138)

MOTIIVI	MAHDOLLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> - lapsi oppii ja ymmärtää, että kirjoista saa tietoa - lapsi kokee ymmärtävänsä ja saa onnistumisen kokemuksia - vuorovaikutuksen ja keskustelun prosessit - lapsen kuulo, näkö, mielikuvitus ja muisti kehittyvät - lapsi saa tuntea kosketuksen - innostaa tutkimaan lisää - lukemisen mielekkyys, draaman käyttö - kuulluksi tuleminen, oman tarinan kertominen - tarinan kertominen omin sanoin - lapsen äidinkieli rikastuu - mitä lapsi ymmärtää luetusta? - lukuhetki herättää ajatuksia - lapsi oppii kirjojen arvon 	<ul style="list-style-type: none"> - pienet draamaleikit, jossa esim. tunteiden tunnistamista - käsinuken käyttäminen osana esitystä - suunniteltu, johdonmukainen ja tiedostettu toiminta - oman kirjaston hyödyntäminen - vierailevat lukijat - tarinoiden täyttäminen omilla sanoilla - tekstittömät kirjat → keksitään itse - päiväkirjat - lapset työstävät kuulemaansa tarinaa esim. leikit, omat tarinat, näytelmät - lasten tarinoista julkaistaan kirja - lapsi saa valita kirjan, jatkaa tarinaa - usein sama, jo tutuksi tullut satu, jolloin toistot tuovat turvaa - satu koko vuoden teemana, huomioidaan vuodenaajat yms. - tarinalakana – yhdessä tehty tarina - pitempikestoisen sadun/tarinan käsittely - lelut mukaan tarinaan
KAAOS	HARMONIA
<ul style="list-style-type: none"> - lapsi liian nälkäinen, väsynyt tai odottanut liian pitkään, ylin päätänsä: huono ajankohta - kokemuksen ja taidon puute koskien draaman käyttämistä - miten ohjata lapsia luomaan ”omaehtoista” draamaa? - draama ei ole luonteva toimintatapa, osa kasvatuskulttuuria - draaman käyttö ei ole aikuisista luontevaa - lukuhetken rauhattomuus - levottomat ja vilkkaat lapset saavat huomion - katsotaanko kuvia tarpeeksi? - miten saadaan sadutus sujuvaksi? - kirjastoon lähteminen - ryhmässä lapsia joita kirjat eivät kiinnosta - liian iso ryhmä kerralla - rauhaton paikka - liian vaikeita satuja yms. lapsille, lapsi ei ymmärrä - lapsi ei näe kirjan kuvia, jos aikuinen pitää kirjaa itsellään 	<ul style="list-style-type: none"> - sydänpiiri, pöytäteatteri, päivittäiset lukuhetket, päivälepohetket - sadutus - kirja pohjana lasten leikkeihin - satujumppa, laululeikit - tarinan työstö näytelmäksi - aikuisen eläytyminen - teemaan liittyvät kirjat - loruttelut, riittäminen, tarinat - lapsen kiinnostus huomioon - luetun muistelu, ymmärtäminen - spontaanit lukuhetket - huumori - aikuisten motivaatio

19 SÄÄNTÖLEIKKI (139-148)

MOTIIVI	MAHDOLLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> - valmistavat lapsia yhteiskuntakelpoisiksi, elämässä toimitaan sääntöjen mukaan - opitaan tuntemaan lapset paremmin - sääntöleikeissä kaikille on selvää yhteinen tavoite/päämäärä ja sääntöjen pysyvyys - lisäävät lasten luontaista liikkumista - kasvattavat pettymysten sietokykyä, onnistumisen kokemuksia, ja toisten puolesta iloa - toimivat rauhoittajina - tukevat ryhmäytymistä, yhteishenkeä - toimivat apuna siirtymätilanteissa - mediakasvatuksen osaamisen puute - leikin kautta voidaan opettaa ja oppia paljon, käsitellä erilaisia asioita - parannetaan lasten keskittymiskykyä ja harjoitellaan ohjeiden noudattamista, seuraamista - sääntöleikkien kautta lapset oppivat hyödyntämään omaa aikaansa - lapset opettelevat sääntöjä myös itsenäisesti - lapset pelaavat itsenäisesti pelejä, helpottaa aikuisten työtä - lisäävät lasten välistä tasa-arvoa - tukevat sosiaalisia taitoja, toisten huomioiminen - leikit kuuluvat lasten elämään - kilpailu toimii joillakin lapsilla motivointina - lapsen itseohjautuvuuden ja itsenäisyyden tuki - houkuttelevat leikkiympäristöt ja –välineet - tuetaan lasten innokkuutta - lapset keksivät omia sääntöjä - eri ikäisten lasten ohjaaminen sääntöleikkeihin - harjoitellaan voittamista / häviämistä 	<ul style="list-style-type: none"> - leikkirajojen tekeminen - välineet lasten saataville - aikuisen läsnäolo ja leikkien ohjaus - kaikkien tilojen (ulko- ja sisäympäristö) käyttäminen - pienryhmäretkien tekeminen yhdessä toisen ryhmän kanssa - toiminnan suunnittelussa huomioidaan esim. tilojen käyttö ja jakaminen - mediakasvatuksen lisääminen, tietokoneiden käytön opettelu - lapset mukaan leikkien suunnitteluun - uudet materiaalit ja välineet - vinkit vanhemmille - tutun leikin variaatio - ympäristön muokkaaminen leikeille sopivaksi, pienet muutokset - sääntöleikit myös kotiin, vanhempainillat - sääntöleikkien kierrättäminen (kaikki kokeilevat eri leikkejä) - arkojen ja ujojen tukeminen, leikkiin pääseminen - aikuisille mahdollisuus havainnointiin ja dokumentointiin - lapsilla mahdollisuus kehittää leikkiä eteenpäin, leikin prosessointi - erilaisille oppijoille mahdollisuus - sääntöleikkien opettelu tavoitteeksi - sääntöleikkipaja lapsille - perheille perinneleikki ilta
<p style="text-align: center;">KAAOS</p> <ul style="list-style-type: none"> - toimimattomat tilat leikkeihin - lasten erilaiset tarpeet, haaste vastata niihin kaikkiin, lasten puutteelliset leikkitaidot - vähän lapsia → yhteisöllisten pelaaminen vaikeaa - rutiinien rikkominen vaikeaa - eri-ikäiset lapset ja monikulttuuriset lapset vaativat aikuisen tuen, jota ei aina ole tarpeeksi - yhteiset pelisäännöt epäselviä tai liian tiukkoja - haasteelliset lapset kuluttavat aikuisia - pelit kalliita - helppo saada alkuun, mutta miten motivoida pitkäkestoiseen pelaamiseen? - yritetäänkö liian monimutkaista? - mitä jos lapsi ei pysty toimimaan ryhmässä? - ei voida olettaa lasten olevan itsenäisiä sääntöleikeissä - ei haluta kuormittaa lapsia sääntöleikeillä esim. ulkona, ulkoilu ns. vapaa aikaa, pelataan liikaa - aikuisten asettamia sääntöjen määrä? - lapset valitsevat aina samat roolit esim. johtaja - ahtaissa tiloissa leikkirauhaa vaikea järjestää - liikaa järjestettyä toimintaa vrt. lapsilähtöisyys - kuinka paljon lapsia istutetaan päivän aikana? 	<p style="text-align: center;">HARMONIA</p> <ul style="list-style-type: none"> - häviämisen opettaminen lapsille, myös onnistumisen kokemukset - tietokoneiden käyttöä kontrolloidaan - pelit opettavat lapsia - aikuinen valitsee pelin lapsen iän ja kehityksen mukaan - lapsi oppii varhain asioita - kaverin kanssa pelaaminen, yhteistyö - pienryhmissä toimiminen - aikuisella mahdollisuus pelata muutaman lapsen kanssa - leikkien havainnointien kautta pystytään suunnittelemaan toimintaa - jokaisella aikuisella erilainen tausta koskien sääntöleikkejä - energian purku ennen tehtäviä - lapset helppo motivoida uusiin leikkeihin - keuhut, kannustus, innostus - lapset osaavat itse leikkiä sääntöleikkejä - leikit harjoitellaan osissa, niiden toistaminen - mallintamisen hyödyntäminen - selkeät ohjeet

20 TEHTÄVÄ TAI ISTUMATYÖ (149-155)

MOTIIVI	MAHDOLLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> - aikuisten osallistuminen ja aktiivisuus -leikkitaidot, eri ikäisiä lapsia, uusia aloittavia lapsia → vaatii aikuiselta tilannetajua ja halua toimia kasvatuksellisesti - ei osata ehkä ajatella laajasti, mahdollisuuksia on paljon, ei käytetä - aikuinen ei ole suunnitelluissaan tarpeeksi sisäistänyt kaikkia mahdollisuuksia toimia ulkona - oppiminen ulkona voisi olla kokonaisvaltaisempaa kuin pöydän ääressä istuen - elämyksellisyys - tehtävien suunnitelmallinen ulosvienti - pienryhmissä ulkona/ ulkoilua - pienryhmiä voisi olla enemmän ulkona - tarkempi perehtyminen oppimisympäristöihin, metakognitiivisiin taitoihin - huomioidaan lasten temperamentti - yhteistyön kautta vahvistetaan lasten itsetuntoa - toiminnan suunnitelmallisuus ja kehittäminen - kotona oppiminen, kodin esimerkit, roolimallit - vastuunkantaminen arjen asioista - ei turhaa sotkua, kun tietää korjaamisen vastuun - rauhallinen, kiireetön ilmapiiri - liikunta auttaa levotonta jaksamaan paremmin - energian purkaminen ennen tehtävää - tekemällä oppiminen, kinesteettinen oppiminen 	<ul style="list-style-type: none"> - koko päivä ulkona - kaiken toiminnan voisi välillä siirtää ulos: ruokailut, päivälepo ym. vain wc-käynnit sisällä - eskaritehtävät pöydän äärestä pihalle - porrastettu ulkoilu pienryhmillä pienillä tarkkaillaan ympäristöä, tutkitaan, havainnoidaan - erilaisiin ammatteihin tutustumista, vierailamista eri paikoissa, retket - pienryhmissä hyödynnetään enemmän mallioppimista - tuetaan lasten ongelmaratkaisutaitoja, aikuinen ei heti riennä apuun - lasten valtuuttaminen, hyödyntäminen apulaisina esim. keittiö, siivous - liikunnan integroiminen eri sisältöalueisiin - leikin yhdistäminen opetettavaan asiaan
KAAOS	HARMONIA
<ul style="list-style-type: none"> - sää asettaa rajoituksia Suomessa, esim. sadevaatteissa hankala liikkua, pakkanen välillä liian kova. - puutteellinen varustus vaatteissa - vanhemmilla erilaiset käsitykset, mielipiteet ulkoilusta - monipuolisemmat, paremmat pihaleikkivälineet - turvallisuuden takaaminen - huonoja leikkivälineitä - ulkoilutilanteissa liian vähän aikuisia suhteessa lapsiin → ei voi antautua leikkiin parin kanssa kun pitää valvoa koko pihaa - liian suuri ryhmä kerralla esim. ulkona - ulkoilu aikataulullisesti koetaan vaikeaksi - aikuisilla liian erilaiset kasvatus- ja lapsinäkemykset - rutineista irtautuminen - hygieniasäädökset eivät tue lasten omatoimisuutta / itsenäisyyttä esim. ruokailussa - lasten vaeltelu ruokailussa - liian pitkät tuokiot, lapsia istutetaan liikaa - aina ei voi ottaa lapsia fyysisesti mukaan - lasten liika innostuminen, vaikea rauhoittaa 	<ul style="list-style-type: none"> - liikuntakasvatuksen lisääminen - yhdessä luodut säännöt (sisällä ja ulkona) - matematiikan integrointi arkeen - olemassa olevien välineiden / lelujen hyödyntäminen, käytön opettelu - luontokasvatus, eläinten tunnistaminen, vuodenvaihtelut - vuorovaikutus lasten kesken - kiistojen selvittäminen - olemassa/ näkyvissä olevista asioista ääneen puhuminen, pohtiminen - yhdistetään paperitehtäviä + liikunnallisia tehtäviä keskenään - lasten liikkuminen päivän aikana - tauko tekeminen, taukojumppa

21 EI SALLITTU TOIMINTA (156-166)

MOTIIVI	MAHDOLLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> - tutut sijaiset - syitä lapsen käytökseen tulisi miettiä enemmän ja tarkemmin - lapsi tarvitsee ”oman aikuisen” aikaa - riittävästi aikaa asioiden selvittämiseen - kieltosanojen vältteleminen - varhainen puuttuminen - aikuisten hyvä sitoutuminen ja vuorovaikutus - lapsen kasvun ja oppimisen tukeminen, joissa tavoitteet ja menetelmien rikkaus - aito läsnäolo - kiireettömyys ja tasapaino kaikessa, arjessa - toimivassa pienryhmässä lapsi oppii parhaiten - yhteistyön sujuminen - varhaiskasvatuksen sosiaalinen / sosiaalistava luonne - pienryhmävalinnat lapsien parhaaksi, ryhmän toimivuuden kannalta - mallista oppiminen, mallintaminen - kasvatuskumppanuus, kotien tukeminen 	<ul style="list-style-type: none"> - enemmän aikaa yksilölliseen huomioon - siirretään pienempään erityisryhmään - pienemmät ryhmät ja käytetään pienryhmiä vielä enemmän - lisää ammattitaitoista henkilökuntaa - aikuinen lapsen apureina - lapset neuvovat aikuisia - omahoitajuus - aikuiset hyväksyvät erilaiset menetelmät, vaikka onkin yhteiset säännöt - puuttuminen vaaratilanteisiin - rakennetaan ”virikepesiä” lapsille - iltapäivän resursseja lisää - projektityöskentelyn lisääminen - lasten kokoukset ja lapsilähtöinen toiminta - uusien menetelmien kokeileminen rohkeasti - toiminnan tarkempi suunnittelu ja arviointi - erityistä tukea tarvitsevat ja tukilapset yhdessä ryhmässä - tarkempaa ennakointia ja suunnittelua - annetaan lasten leikeille tilaa kehittyä, aikuinen ei puutu - panostetaan leikkien alkuusaamiseen - yhteistyön lisääminen koulun kanssa, siirtyminen päiväkodista kouluun mahd. helpoksi - oppimisen prosessin havainnointi
KAAOS	HARMONIA
<ul style="list-style-type: none"> - lapsen toiminnan rajoittaminen, jos vaaraksi muille, itselle tai häiritsee toisia - tarvitseva lapsiryhmä - haasteelliset lapset vievät aikuisen huomion kaikilta muilta lapsilta pois - kun henkilökuntaa vähän, haasteellisille lapsille ei aikaa - ei pidetä kiinni yhteisistä tiimisäännöistä - kiireinen arki, kiireiset aikuiset - valvonnan puute - ulkona vaaratilanteita, jos aikuiset eivät valvo - pienryhmien siirtymät eivät aina onnistu - tilat eivät vastaa lasten tarpeita - aikuiset keskittyvät keskinäiseen keskusteluun, eivät läsnä - liian paljon tavaraa esillä - kiire / kiireettömyys? - leikkitalojen rajaamista tarvittaisiin - uudet ja lyhytaikaiset sijaiset - ympäristön häiriötekijät - lasten tahaton tai tahallinen häiritseminen 	<ul style="list-style-type: none"> - lasten valtuuttaminen - kehuminen onnistumisesta, positiivinen palaute - mietitään leikki, jossa lapsi voi kokea onnistumisen kokemuksia - huomiotta jättäminen tarkoituksella, keskitytään positiivisiin asioihin - keskustellaan mistä lapsen huono käytös johtuu - pienryhmätoiminnassa pyritään huomioimaan paremmin - alkukeskustelut/vasut: niiden tärkeys, tunnettava lapset hyvin - kiusaamiseen puuttuminen - aikuisten välinen kemia - äänensävy lapsille kertoo kunnioituksessa - lasten leikeissä mukana oleminen - omahoitajuus luo lapsille turvaa - erilliset pienryhmätoiminnot esim. vuorovaikutusleikki - sitoutuminen pienryhmiin - oppimisympäristön muokkaaminen lasten tarpeiden mukaan - lasten kanssa yhdessä sovitut säännöt - leikkiä mahdollisuus jatkaa - käydään lasten kanssa kielletyt tilanteet sanallisesti läpi - yhteisöllisyys, yhteisö kasvattaa lapsia

22 ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVAT LAPSET (167-176)

<p style="text-align: center;">MOTIIVI</p> <ul style="list-style-type: none"> - avataan erilaiset käytännöt ja menetelmät henkilöstölle - tiedonkulkua voidaan aina kehittää - onko erityistä tukea tarvitsevan lapsen paikka vuorohoidossa? - lapsi tarvitsee peilikseen turvallisen aikuisen - yhteenkuuluvuuden vahvistaminen - positiiviset kokemukset - leikki lapsen ainutlaatuisen tapa nähdä maailmaa - leikeissä opetellaan elämisen taitoja - jokainen ryhmän jäsen arvostettu ja tasavertainen - itsetunnon vahvistaminen - onnellinen lapsuus - tunteiden turvallinen tunnistaminen, käsitteleminen 	<p style="text-align: center;">MAHDOLLISUUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - apulaiset tiimiin - positiivinen suhtautuminen - huumori - vähä virikkeinen ympäristö erityislapsille hyväksi - säännöllisesti toimivat leikkikerhot - struktuuri ja suunnitelmallisuus tuovat turvaa - hyödynnetään erilaisia välineitä lasten kanssa - harjoitellaan tunteidenhallintaa
<p style="text-align: center;">KAAOS</p> <ul style="list-style-type: none"> - yhteistyö vanhempien kanssa - ei tarpeeksi suunnitteluaikaa - fyysinen ja psyykinen turvallisuus - vaarana on, että erityistä tukea tarvitseva lapsi jää sosiaalisten tilanteiden ulkopuolelle 	<p style="text-align: center;">HARMONIA</p> <ul style="list-style-type: none"> - integraatio: erityistä tukea tarvitsevat lapset ovat yhdessä ns. tavallisten lasten kanssa - erilaiset erityiskerhot esim. kili-kerho - henkilöstöresurssit - hyvin suunniteltu arki - kasvatuskumppanuus ja omahoitajuus - verkostotyö toimii, yhteistyöt eri tahojen kanssa - pidetään kiinni rutiineista (turvallisuus, tuttuus) - apuvälineet käytössä esim. kuvat, helmet - harjoitellaan pienin askelin muutoksia, uusia tilanteita, ennakkointia - rentouttava ilmapiiri, jossa voi olla oma itsensä - vältetään jatkuvaa suorittamista - vuorovaikutusleikit

23 MUISTILISTA PERHEPÄIVÄHOITAJILLE (177-182)

<p style="text-align: center;">MOTIIVI</p> <p style="text-align: center;">-</p>	<p style="text-align: center;">MAHDOLLISUUS</p> <p style="text-align: center;">-</p>
<p style="text-align: center;">KAAOS</p> <p style="text-align: center;">-</p>	<p style="text-align: center;">HARMONIA</p>

24 TIETOTEKNIIKAN KÄYTTÄMINEN SUOMALAISESSA PÄIVÄHOIDOSSA (183-201)

MOTIIVI	MAHDOLLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> - dokumentoinnin kautta tunnustetaan kunkin lapsen kiinnostuksen, kasvun, kehityksen ja oppimisen kohteet - eri aistien hyödyntäminen oppimisessa - lapset opettelevat odottamaan vuoroaan - lasten itsenäisen työskentelyn tukeminen - tietokonetehtävien loppuunsaattaminen - lasten tunnetasapainon ja itsensäätelyn harjoittelu - yhteisten toimintatapojen sopiminen - oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen ja opettelu - hieno- ja karkeamotoriikan harjoittelu - kognitiivisten taitojen kehitys - eri aistikanavien hyödyntäminen - tietotekniikan hallitseminen nykypäivää - tulevaisuudessa sähköinen kasvunkansio - sähköinen kasvunkansio monipuolinen, selkeä ja laadukas sisällöltään - lapset osallistuvat kasvunkansion laadintaan 	<ul style="list-style-type: none"> - henkilökunnan tv-tason ja kehityksen kartoitus, vahvuuksien hyödyntäminen - dokumentoinnin lisääminen kasvatustoiminnoissa - opiskelijat mukaan ideoimaan (uusi sukupolvi) - lähdekirjallisuuden ja linkkien kokoaminen yhdeksi kansioksi - koneiden lisääminen ryhmiin ja koulutuksen järjestäminen - tietokonetehtävien säännöllinen harjoittelu - yhteiset linjaukset vanhempien kanssa (ajankäyttö, pelit, ohjelmat) - tehtävien tekorauha, uusien tehtävien oppiminen, uudella tavalla opiskelu - yhteistyö alkuopetuksen kanssa - lukemaan ja kirjoittamaan oppiminen uudella tavalla - oppimispelien hyödyntäminen, etenkin eskareille - saataisiin lisää tietoa oppimistuokioihin - kameran käyttömahdollisuudet havainnointiin - lisäkoulutusta esim. Kid-Smart:iin - liikunnalliset tietokonepelit hyväksi - sähköisen viestinnän lisääminen - videoyhteyden luominen vanhempiin päivän aikana, yhteistyön vahvistaminen - lapsilähtöisen kasvunkansion rakentaminen: kaikille sama runko, jota voidaan muokata yksilöllisesti - lapsen kädenjälki enemmän näkyviin
KAAOS	HARMONIA
<ul style="list-style-type: none"> - henkilökunnan asenne tietotekniikkaa kohtaan, erilaiset näkemykset lasten tietokoneen käyttöä kohtaan - henkilökunnan osaamisen taso vaihtelee - liian vähän koneita käytössä ja ei ole nettiyhteyttä - aikuiset eivät ota vastuuta tietokoneen huollosta ja päivityksistä - tietokoneen käyttö vie aikaa pois lapsiryhmästä - ei ole valmiita ohjelmia millä testata, tehdä kyselyjä ja havainnoiteja - kaikilla lapsilla ei ole kokemusta tietokoneen käytöstä, uuden opettelu - pitääkö pienten lasten osata käyttää tietokoneita? - tietokonepelit passivoittavat lapsia - tietokonepelien vaikutus keskushermoston kehitykseen - aggressiivisuuden lisääntyminen - eristäytyminen, syrjäytyminen, vuorovaikutuksen puute - tietosuoja ja tietoturvakysymykset - tietokoneen tekniset ongelmat 	<ul style="list-style-type: none"> - osataan tehdä perusasioita tietokoneella - käyttöajan rajallisuus vrt. pöytäpuuhut - pelikoneen valintaan huomiota - vanhemmat innostuneita - aktiivinen valokuvaus, kuvien työstäminen, tulostaminen - jokaisella osastolla toimivat tietokoneet

25 LASTEN NÄKEMYSTEN VAIKUTUKSET VERTAISUHTEISIIN (202-208)

MOTIIVI	MAHDOLLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> - ehkäistään lasten syrjäytymistä - tuetaan tervettä itsetuntoa - yhteisöllisyyden tärkeys, ryhmään kuuluminen - uusien käytömallien opettaminen lapsille - tehdään näkyväksi uudet käyttäytymismallit - pyritään kehittämään lasten omaa ajattelua - positiivinen palaute ja kannustus arjessa - aikuisen lämmin, hyväksyvä ja avoin vuorovaikutus - lapsi huomaa, että voi vaikuttaa omalla käytöksellään asioihin (valinnat) - aikuisten asiantuntijuus, ei tunteita mukaan - aikuinen ennakoi, mallintaa, sanoittaa, opettaa - opitaan olemaan yhdessä erilaisuudesta huolimatta - hyvät käytöstavat, toisten kohtelu 	<ul style="list-style-type: none"> - lisään kahdenkeskeistä aikaa lasten kanssa - lapsille innostavaa ja mielekästä tekemistä, jotka luovat onnistumisen kokemuksia - aikuinen aidosti läsnä, kuunteleva, saatavilla oleva - tiivis yhteistyö eri tahojen kanssa - varhainen puuttuminen - panostetaan kiintymyssuhteen luomiseen ja ylläpitämiseen - draaman hyödyntäminen, käyttäminen - negatiivisten asioiden kääntäminen positiiviseksi - yhteistyön vahvistaminen toisen ryhmän kanssa - lapset oppivat kohtaamaan erilaisuutta kun erilaisia lapsi samassa ryhmässä - uskallus puuttua – mallioppiminen - aikuisten aktiivinen vuorovaikutus lasten kanssa - sitoutuneisuus yhteiseen toimintaan - rooli- ja sääntöleikit - lasten oman toiminnan ohjaus - toiset huomioonottava käytös ja ajattelutapa - tunnetilat, tunnistaminen - lapsi oppii muita käytösmaalleja, samat säännöt kaikille - aikuiset hallitsevat tilanteet, rauhallisuus, ymmärtävyys - tunteiden sanoittaminen - ymmärretään erilaiset tunne- ja olotilat, autetaan niiden käsittelyssä - annetaan mahdollisuus oppia omaan tahtiin
KAAOS	HARMONIA
<ul style="list-style-type: none"> - aikuisten jaksaminen rajallista - yksilöllisten päivärytmien sekavuus - lasten ja aikuisten sairastumiset - lasten erilaiset kiinnostuksenkohteet - epätasainen ikä/kehitysjakauma - aikuiset eivät reagoi lasten ristiriitoihin, vastaa heidän tarpeisiinsa - jätetään lapset ”oman onnensa nojaan” - ristiriitoja ei selvitetä loppuun → jäävät vaivaamaan, selvitetään myöhemmin - ei tueta tarpeeksi lasten omaa ajattelua - lapsen leimautuminen ryhmässä - väärinymmärrykset, tulkinnat erilaisia - aikuisten kiire ja stressi - nostetaan epäonnistumiset esille - aikuinen ei hallitse negatiivisia tunteitaan - toimimaton tiimi - epäselvät rutiinit ja toimenkuvat, vastuunkantaminen omasta osasta ryhmässä - aikuisen epäjohtamukaisuus ja joustamattomuus - aikuisten puutteellinen valmistautuminen toimintaan 	

26 VETÄYTYVÄT LAPSET (209-217)

MOTIIVI	MAHDOLLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> - henkinen turvallisuus ja rauhallinen ilmapiiri → kiusaamisen ennaltaehkäisy - lasten ystävystymistä ja kaveruutta edistetään - luotettavat ja pysyvät aikuiset - kasvattajat aistivat ja tunnistavat lasten erilaisia tunteita ja vastaavat niihin - ”Hallittu kaaos” - vältetään asioiden patoutumista lapsen pään sisälle - lapsen itsetuntoa, luottamusta omaan itseensä ja kykyihin, sekä kaverisuhteisiin vahvistetaan - ihminen tarvitsee itseluottamusta elämässään ja hyvä pohja sille luodaan jo lapsena. - vetäytyvä lapsi tarvitsee tukea erityisesti itseluottamuksen kehityksen takia - vetäytyvä lapsi kokisi kuuluvansa kaveriryhmään: olo turvallinen, saisi huomiota - lapsi ei välttämättä ole ujo vaan ei ole tutustunut tarpeeksi ja on jäänyt tietyn käyttäytymismallin vangiksi - ajatellaan lapsen parasta, lasten hyvinvointi tärkeintä - jokainen lapsi tulee päivän aikana kuulluksi, nähdyksi ja kohdatuksi - vetäytyviin lapsiin herkemmin huomiota - päivähoidossa ennaltaehkäistään lapsen syrjäytymistä tulevaisuutta ajatellen 	<ul style="list-style-type: none"> - työtehtävien priorisointi - omahoitajuus käytännöksi - pieni ryhmäkoko → lapsille sanoitetaan tunteita, lasten kanssa ehditään keskustelemaan erilaisista ratkaisumalleista pulmatilanteissa - lasten tasavertainen huomioiminen, ryhmään ei jää ”näkyttömiä” lapsia - työntekijällä on hyvä motivaatio eli ”tunteen palo” ja kasvattaja tuntee tekevänsä arvokasta työtä - kohdataan jokainen lapsi tietoisesti päivittäin - aikuisen vain täytyy kannatella lasta mielessään ja luoda mahdollisuuksia - lapsilta itseltään kysytään mitä/mikä mieluista, mitä nyt haluaisi tehdä. Suunnitteluun mukaan. - ryhmään erityisavustaja tms., joka viime kädessä pitää huolta siitä, että vetäytyvä lapsi saa huomiota joka päivä - mikä oikeasti edistää lasta ulos kuorestaan - varhainen puuttuminen
KAAOS	HARMONIA
<ul style="list-style-type: none"> - poissaolot, sijaisten puute, haasteelliset lapset, puutteelliset tilat, työajat → normaalin arjen puuduttavuus - henkilöstön vaihtuvuus, jatkuva vaje henkilökunnasta - työmotivaation puute - epäselvät ryhmäsäännöt ja johdonmukaisuus puuttuu - vaativat ja levottomat lapset vievät huomiota pois vetäytyviltä lapsilta - vaikea tukea leikkiin menemistä - lapsen tarpeita on haasteellista tunnistaa → vie aikaa ennen kuin aikuinen tietää, mitä lapsi tarvitsee - osa-aikahoidossa ei kerkeä huomioida tarpeeksi - aikuinen ei kerkeä / halua havainnoida vetäytyviä lapsia - vetäytyvä lapsi jarruttaa arkea - aikuiset toimivat eri tavoin, erilaiset näkemykset - onko lapsen vetäytyvyys temperamenttipiirre? 	<ul style="list-style-type: none"> - kasvattajat toimivat hyvinä roolimalleina - tunteita sanoitetaan lapsille ja etsitään yhdessä erilaisia ratkaisumalleja ongelmatilanteisiin - johdonmukaiset säännöt - säännöllinen askeleittain- tunnetaitoja kehittävä ohjelma - pienryhmätoiminta, yksilöllinen huomiointi - annetaan lapselle mahdollisuus olla myös yksin halutessaan - lapsen hyväksyminen sellaisenaan - pienryhmätoiminta, vuorovaikutuksen vahvistaminen ryhmässä